

TKD Özlük Hakları Çalışma Grubu

TLA Working Group on Personal Rights

Türk Kütüphaneciler Derneği Özlük Hakları Çalışma Grubu*

Öz

Yazıda, Türk Kütüphaneciler Derneği Genel Merkezine bağlı olarak faaliyetini sürdüren Özlük Hakları Çalışma Grubu'nun tanıtılması amaç edinilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Özlük Hakları Çalışma Grubu; özlük hakları; kütüphaneciler.

Abstract

Working Group on Personal Rights which depends on the headquarters of Turkish Librarians Association is aimed to be introduced in the paper.

Keywords: Working Group on Personal Rights; personel rights; librarians.

Çalışma hayatının her kolunda, bilhassa iş kollarında emekleri ile var olmaya çalışanlar söz konusu olduğunda, önemli boyutlarda bir dizi sorun ve eksikliklerle karşılaşmaktayız. Bu sorunlar ve eksiklikler içinde ilk başta dikkati çeken ve kuşkusuz en yakıcı olanı, özlük haklarına dair yaşanan eksiklikler ve hak kayıplarıdır. Biz kütüphaneciler, başka deyişle bilgi emekçileri de bu sorunlardan payımıza düşeni almaktayız. Kütüphanecilik, geleneksel yöntemlere göre günümüzde çok daha teknoloji ağırlıklı ve çok disiplinli bir meslek haline evrilmesine ve verilen hizmet bağlamında, ülke ekonomileri açısından önemli bir iş kolu olmasına rağmen, ülkemizde kütüphanecilerin en temel özlük hakları dahi, olması gerekeni karşılamaktan oldukça uzak bir durumdadır. Son birkaç senedir kamuya ait kütüphanelerde istihdam edilen kütüphanecilere yönelik, özlük haklarına dair (eksiklikleriyle birlikte) bir takım iyileştirmeler gerçekleştirilmiş olmasına rağmen, genel tabloya baktığımızda, kütüphanecilerin özlük hakları sorunu, ne yazık ki, önemli bir sorun olmaya devam etmektedir. Özellikle özel eğitim kurumları kütüphanelerinde, vakıflara ait üniversite kütüphanelerinde, okul kütüphanelerinde ve yerel yönetimlere ait kütüphanelerde çalışan kütüphanecilerin özlük hakları büyük oranda kısıtlanmakta; “eşit işe eşit ücret” ilkesinden uzak ve güvencesiz bir şekilde, düşük ücretlerle ve esnek saat ve iş uygulamasına göre çalıştırılmakta, iş tanımı yapılmadığından, kütüphanecilik dışında başka işlerde de kullanılabilirler; üstelik zaman zaman mobbing’e maruz kalmaktadırlar. Kamu kurumlarında dahi giderek yaygın hale gelen taşeronlaşma, güvencesiz çalıştırılmanın zeminini oluşturmakta, bu da keyfi bir şekilde işten çıkartmaların önünü açmaktadır. Tüm bunların yanında, *kütüphanelerde kütüphaneci istihdamında* görülen ve yıllardır dillendirilen *eksiklik*, hâlâ en temel sorunlarımızdan biri olarak varlığını sürdürmektedir.

* Özlük Hakları Çalışma Grubu adına Aytaç Kayadevir ve Serkan İpekçi tarafından Grup metinlerinden derlenerek hazırlanmıştır. Aytaç Kayadevir, İstanbul Teknik Üniversitesi Mustafa İnan Kütüphanesi, e-posta: aytaç_kayadevir@hotmail.com ; Serkan İpekçi, İstanbul Şehir Üniversitesi, e-posta: serkanipekci@sehir.edu.tr

Sözü edilen bu temel sorunlara yönelik günümüze değin bir takım girişimlerde bulunmuş olmasına karşın, çözüm söz konusu olduğunda, bulunduğumuz yer istediğimiz yer olmaktan ne yazık ki uzaktır. Örnek vermek gerekirse, kamudaki kütüphanecilerin özlük haklarının iyileştirilmesine dair meslektaşlarımız ve Dernek nezdinde çalışmalar yürütülmüş ve kamu kütüphaneleri özelinde eksik de olsa önemli oranda kazanımlar elde edilebilmiştir. Bu kazanımlara baktığımızda, arkasındaki en büyük gücün, iradelerimizi ortaklaştırmak ve kolektif bir bilinçle hareket etmek olduğunu görmekteyiz; nitekim kamuda çalışan kütüphanecilerin Genel İdari Hizmetler Sınıfından Teknik Hizmetler Sınıfına geçirilmesi sürecinde kütüphaneciler birlikte hareket etmiş ve birlikte karar vermişlerdir. Bu da bize çalışmalarımızın bireysel çabaları aşarak, kolektif bir çabaya yönelmesi gerektiğini hatırlatmakta, birlikte hareket etmenin önemini göstermektedir. Başka deyişle, mesleğimizin saygınlığını temin edecek kazanımların ön koşulu, ortak kararlılık ve ortak hareket etme bilincidir.

Her ne kadar kamuda, vakıf üniversitelerinde, okulda, özel eğitim kurumlarında ya da yerel yönetimlerde çalışan, emek veren, hizmet üreten kütüphanecilerin özlük haklarına dair sorunları, kaçınılmaz olarak kendi özgünlüklerini taşısa bile, son tahlilde aynı noktada buluşmakta ve ortaklaşmaktadır. Bunun farkında olan bazı meslektaşlar olarak bizler, Türk Kütüphaneciler Derneği (TKD) Genel Merkezi'nin örgütlenme yapısının da buna imkân tanınması üzerine, 20 Mart 2013 tarihinde Derneğimizin İstanbul Şubesinde, tüm meslektaşlarımıza çağrıda bulunup açık bir toplantı tertipleyerek, TKD Özlük Hakları Çalışma Grubu'nun kurulduğunu ilan etmiş etmiş olduk.

Çalışma Grubu her ne kadar bazı çekirdek isimlerin etrafında biçimlense bile, çalışmalarını “kapalı grup” ilkesiyle değil, tüm meslektaşların katkılarını koyabileceği açık toplantılar ya da çağrılar biçiminde yürütme anlayışını benimsemiştir. Bu bağlamda Çalışma Grubunun amacı;

Özlük hakları sorunlarını, farklı alanlardaki meslektaşların görüşleriyle birlikte ele almak, bunları birlikte tartışmak, birlikte çözüm önerileri oluşturmak ve birlikte kazanımlar elde etmektir. Başka deyişle, bireysel düzlemde yaşanan sıkıntıları kolektif düzleme taşımak ve bütünlüklü olarak çözüm önerileri geliştirmektir.

Çalışma Grubu, kurulduğu Mart 2013'den beri gerçekleştirilen toplantılarında, kütüphanecilerin özlük haklarına ilişkin sorunların, tüm emekçiler için geçerli olan sorunlardan bağımsız ele alınamayacağı görüşünü dillendirmiş, bu bağlamda, Genel Merkez'den de gerekli izinleri alarak, TKD'nin tarihinde ilk defa 2013 yılı 1 Mayıs İşçi Bayramı'na katılma kararını almıştır. Oluşturulacak kortejde kütüphanecilerin özlük haklarına ve kütüphane hizmetlerinin nitelikli olmasına dair dövizler taşınarak, farkındalık yaratılması planlanmıştır. Fakat 1 Mayıs İşçi Bayramı kutlamalarına İstanbul Valiliği tarafından izin verilmediği için meslektaşlarımızın herhangi bir zarar görmemesi amacıyla Grup adı altında kutlamalara katılma kararından vazgeçilmiştir; bunun yerine bir *Bildiri* kaleme alınıp meslektaşlar ile paylaşılmıştır.

Grup çalışmalarına aktif olarak katılan meslektaşlar içinde bir görevlendirme yapılarak, farklı alanlarda çalışan kütüphanecilerin özlük haklarına ve/veya genel çalışma şartlarına dair yaşadığı sıkıntıların neler olduğunun tespit edilmesi planlanmış, bu bağlamda çalışmalar yapılmıştır. Ortaya konulan çalışmalar, Grubun Dernek desteğiyle birlikte gerçekleştirmeyi planladığı ve mesleki sorunların ele alınacağı bir panele/çalışmaya hazırlık olarak düşünülmüştür.

Yine toplantılarda, kamu kurumlarında çalışan kütüphanecileri doğrudan ilgilendiren 2013 yılı Toplu Sözleşme görüşmelerinde, ilgili tüm sendika temsilcilerine iletmek üzere, kütüphanecilerin özlük haklarına dair talep listesi¹ hazırlanmış ve sendika temsilcilikleri aracılığıyla, bu taleplerin takipçisi olunmuştur.

Çalışma Grubunun önüne koyduğu temel sorunlar, doğrudan doğruya özlük hakları ile ilgilidir; başka deyişle kamu ya da özel sektörde çalışan bir bireyin kanunların öngördüğü şekil ve şartlara bağlı olarak elinde bulundurduğu haklar bütünü ile ilgilidir. Fakat bununla birlikte

¹ Söz konusu talep listesi ekte yer almaktadır.

Grup; kütüphanelerde nitelikli hizmet verilmesi, bilgiye kolay, serbestçe ve ücretsiz erişim imkanlarının artırılması, engelli yurttaşlar için kütüphane hizmetlerinin geliştirilmesi gibi daha demokratik kütüphane hizmetlerinin sağlanması amacıyla da taleplerde bulunmaktadır.

Grubun toplantılar sonucunda ortaya koyduğu temel talepler şu şekildedir:

- İş barışı için “Eşit işe eşit ücret” politikası uygulanmalıdır.
- Başta vakıf, özel eğitim kurumları, okul ve yerel yönetim kütüphaneleri ve bilgi merkezlerinde olmak üzere tüm taşeron yapılanma ve uygulamalara son verilmelidir.
- Kütüphane ve bilgi merkezlerinde uygun eğitim ve yeteneklere sahip kütüphaneciler güvenceli şekilde istihdam edilmelidir.
- Meslek olarak kütüphanecilikte geçerli olan maaş ve ücretler, hayatın maddi-biyolojik idamesinin ötesinde bireysel, sosyo-ekonomik ve kültürel gelişime imkân tanıyacak şekilde yeniden düzenlenmelidir.
- 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’na tabi şekilde çalışan kütüphanecilerin unvan ve kadro değişiklikleri için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.
- Üniversite kütüphanelerinde uzman kadrosunda çalışan kütüphanecilerin yıllar içinde oluşan hak kayıplarının giderilmesi için konunun muhatabı meslektaşlarımızla bir komisyon oluşturularak gerekli çalışmalar başlatılmalıdır.
- Okul kütüphanelerinde çalışan kütüphanecilerin iş tanımlarının yapılarak standart bir kadroya kavuşturulması sağlanmalı ve bu bağlamda özlük hakları iyileştirilmelidir.
- Kütüphanecilik ve arşiv meslek alanlarını içeren, günümüzün temel gereklilikleri ile uyuşan bir Meslek Yasası çıkartılmalıdır.
- Çalışma yaşamının tamamında “mobbing” denilen psikolojik baskı tarzı uygulamalarının önüne geçilmelidir.
- Demokratik toplum yapısına uygun, tüm yurttaşlara hizmet sunacak nitelikte ve zenginlikte, çoğulcu halk kütüphaneleri, çocuk kütüphaneleri ve semt kütüphaneleri hizmeti sunulmalıdır.
- Çocukların uluslararası sözleşmelerle garanti altına alınan, kütüphane ve bilgiye eşit ve serbest erişim hakkı olan çocuk kütüphaneleri, okul kütüphaneleri ve gezici kütüphaneler yaygınlaştırılmalıdır.
- Tüm engel gruplarına mensup yurttaşlar için kütüphane ve engelsiz bilgi merkezleri kurulup yaygınlaştırılmalıdır.
- Ülkemizde başta internet, yayıncılık ve medya sektörleri ile yayıncılar, gazeteciler ve ilgili meslek grupları olmak üzere hiçbir ortamda sansür uygulanmamalıdır.
- Bilginin özgür dolaşımı ve bilgiye ücretsiz ve kolay erişim sağlanarak bilgi toplumsallaştırılmalı, metalaştırılmamalıdır.
- Kütüphane ve bilgi merkezlerinde karar alma süreçlerinde kütüphanecilerin doğrudan ya da temsilî katılımı sağlanmalıdır.

Grubun önüne koymuş olduğu bu hedeflerin gerçekleşmesi, ancak tüm meslektaşlarımızın katılımıyla oluşturulacak kolektif bir bilincin ve sorunlarımızı ortaklaştırma irademizin varlığına bağlıdır; nitekim, bu türden faaliyetler, tüm meslektaşlarımızın katılımıyla daha güçlü bir hale dönüşmekte ve aynı zamanda, çözüm için de daha ümit verici olmaktadır. Dolayısıyla Grubun meslektaşlarımıza çağrısı, sorunlarımız etrafında ortaklaşmak ve mesleğimizin saygınlığını adına, birlikte hareket etmektir.

Ek: Kütüphanecilerin Özlük Haklarına Dair 2013 Yılı Toplu Sözleşme Sürecinde Talep Edilen Maddeler

1. Yan Ödeme Kararnamesinin (Devlet Memurlarına Ödenecek Zam ve Tanzimatlara İlişkin Kararname) eki I. Sayılı cetvelin B-Teknik Hizmetler Bölümünün 3.sirasında yer alan unvanlar arasında sırasıyla Kütüphaneci, Arşivci, Kitap Pataloğu, Folklor Araştırmacısı ve Sosyolog ifadelerinin yer almasını,
2. I. Sayılı cetvelde H-Kurumsal bölüm başlıklı metinlerin tümünü kapsayacak şekilde: Kütüphaneci, Arşivci, Kitap Pataloğu, Folklor Araştırmacısı ve Sosyolog çalıştıran tüm kurumlarda ödenmek üzere 775 puan günlük zammı verilmesini,
3. II. Sayılı cetvelin E-Teknik Hizmetler Bölümünün 1.maddesinin C bendine sırasıyla Kütüphaneci, Arşivci, Kitap Pataloğu, Folklor Araştırmacısı ve Sosyolog unvanlarının yazılmasını (Özel Hizmet Tazminatlarının tıpkı Arkeologlar gibi yüzde 122 olarak düzenlenmesini),
4. II. Sayılı cetvelin E-Teknik Hizmetler Bölümünün 6.maddesinde yer alan “yol gibi açık çalışma mahallerinde” ifadesinden sonra gelecek şekilde araştırma ve inceleme “Gezici Kütüphane Hizmetleri” ifadesinin yerleştirilmesini,
5. Kütüphaneci, Folklor Araştırmacısı, Arşivci, Kitap Pataloğu, sosyolog unvanlarına 1 derece verilmesini,
6. Kütüphanelerde üzerinde zimmet olan (basma ve 14 yazma eserler ile görsel işitsel materyaller) kütüphaneci ve diğer personele 400 puan mali sorumluluk zammı ödenmesini,
7. GİH Sınıfında bulunan Kütüphanecilik, Dokümantasyon ve Enformasyon, Arşivcilik, Bilgi ve Belge Yönetimi mezunlarının özel hizmet tazminat oranlarının eğitim durumlarına göre düzenlenmesini,
8. Kamuda çalışan kütüphanecilerin özlük hakları konusundaki temel sorunu; görevde yükselme sınavında önceliklerinin olmaması, kütüphane yöneticilerinin diğer bölüm mezunlarından olmasıdır. 657 ve 2547’de Görevde Yükselme Yönetmeliklerinde kütüphane için yapılacak terfilere ‘tercihen Kütüphanecilik eğitimi almış olan ya da öncelikle kütüphanecilik eğitimi almış olan’ ibareleri eklenirse sorun bir nebze de olsa çözülür. Bu sorun Kültür ve Turizm Bakanlığı’nda yönetmenlikle çözüldü. Sorunun Üniversite kütüphanelerinde de çözülmesini talep ediyoruz.